

3. 1994 Viyana Genel Kurul Toplantısı

AGİT Parlamenter Asamblesi 3. Genel Kurul toplantısı 5-9 Temmuz 1994 tarihleri arasında Avusturya'nın başkenti Viyana'da yapılmıştır.

İlk gün yapılan açış konuşmalarında Avusturya Meclis Başkanı Heinz Fischer konuşmasının bir bölümünde kısaca AGİT'in 'Kürt sorununa' ilgisiz kalamayacağına değinmiştir. AGİT Dönem Başkanı İtalya Dışişleri Bakanı Antonio Martina'nın konuşmasından sonra soru cevap bölümünde söz alan Hollandalı Parlamenter Maarten van Traa, Fischer'in ifadelerine de atıfla 'AGİT'in Kürt sorununu incelemek üzere Türkiye'ye bir misyon gönderilmesi hususunda İtalya Dışişleri Bakanının ne düşündüğünü' sormuştur. Bakan cevaben, bu meselenin hassas bir konu olduğunu, AGİT'in insan hakları ve azınlıkların korunması alanında bir takım sorumlulukları bulunduğunu, ancak AGİT'in bu güne kadar taraf devletlerden birinin bu tür sorunları gündeme getirmesi ile harekete geçtiğini, Türkiye'ye misyon gönderilmesi talebinin AGİT'te ilk kez Daimi Komite toplantısında Danimarka Daimi Temsilcisi tarafından dile getirildiği, Parlamenter Asamblesinin bu konuda gelişmelere ışık tutacak bir karar alması ümidini taşıdığını dile getirmiştir.

İnsan Hakları Komitesinde Nordik ülkeleri ve ABD Türkiye'deki durum ve dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri ile ilgili olarak aşağıda yer alan karar tasarılarını hazırlamışlardır.

' IMMUNITY OF CERTAIN MEMBERS OF TURKISH PARLIAMENT

The CSCE Parliamentary Assembly,

Taking note of the Turkish commitments as a member of various international organisations to respect the basic democratic values, to respect human rights and fundamental freedoms and to act according to the principles of a state of law;

Acknowledging the right of the Turkish Government to act against terrorism; and safeguard the sovereignty, territorial integrity and unity of Turkey;

Considering that lifting of the immunity of members of the Turkish Parliament undermines the democratic functioning of the Turkish State;

1. Invites the President of the Parliamentary Assembly of the CSCE to take initiatives to promote the immediate release of the six arrested Kurdish parliamentarians;

2. Suggest that a CSCE parliamentary delegation, headed by the President of the Parliamentary Assembly of the CSCE, visits Turkey on a mission to appeal to the Turkish authorities to release the arrested parliamentarians and restore the immunity of the six Kurdish parliamentarians.'

(TÜRK PARLAMENTOSUNUN BAZI ÜYELERİNİN DOKUNULMAZLIĞI

AGİT Parlamenter Asamblesi,

- Türkiye'nin çeşitli uluslararası kuruluşların üyesi olarak, temel demokratik değerlere saygı, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ve hukuk devleti prensiplerine uygun olarak hareket etme konusundaki taahhütlerini not ederek;

- Türk Hükümetinin, terörizme karşı harekete geçme hakkını ve Türkiye' nin egemenlik, toprak bütünlüğünü ve birliğini güvence altına alma hakkını teslim ederek (ikinci kısım Türk tarafının ısrarlı itirazları sonucunda metne eklenmiştir)

- Türk parlamentosu üyelerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasının, Türk devletinin demokratik işbirliğini engellediğini göz önüne alarak,

1. AGİT Parlamenter Asamble başkanını, tutuklanmış 6 Kürt milletvekilinin hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla gerekli insiyatifi almaya davet eder,

2. AGİT Parlamenter Asamble Başkanı başkanlığında bir AGİT Parlamenter delegasyonunun Türk makamları nezninde tutuklu parlamenterlerin serbest bırakılmaları ve 6 Kürt parlamenterin dokunulmazlıklarının geri verilmesi için başvuruda bulunma misyonu ile Türkiye'yi ziyaret etmelerini önerir.)

Bu öneri İsveç'den 4, Norveç, Finlandiya, Almanya ve Danimarka'dan 1 milletvekili tarafından imzalanmıştır.

ABD'li Benjamin CARDIN'de aşağıdaki karar tasarısını sunmuştur.

TURKEY

The CSCE Parliamentary Assembly,

Condemning terrorism in all forms and urging international cooperation to combat such terrorism and to bring about peaceful solutions to problems of minorities of all countries;

Concerned that escalating violence between Turkish security forces and PKK terrorists has claimed thousands of lives and over 1000 villages have been evacuated and destroyed for security reasons;

Recalling that Turkish Constitutional Court banned the pro-Kurdish Democratic Party (DEP) and stripped thirteen duly elected members of the Turkish Grand National Assembly of their parliamentary status because of the contents of their speech and / or writings;

Noting that prosecutors seek the death penalties for all 13 parliamentarians; including Ahmet Türk, Lela Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan and Sırrı Sakık, who have been jailed without being indicted since March 3, 1994; Sedat Yurtdaş and Selim Sadak, who were detained on July 1; and deputies Remzi Kartal, Mahmut Kılınç, Naif Güneş, Nizamettin Toguç, Ali Yiğit and Zubeyir Aydar, who are seeking in Europe;

Remembering that the 1990 CSCE Copenhagen Document reaffirms the commitment of participating states to free expression, the right of peaceful assembly, the right of association, and the right of individuals and groups to establish their own political parties or other political organisations with the necessary legal guarantees to enable them to compete on a basis of equal treatment before the law;

Condemns all acts of terrorism and expresses its concern over the loss of life as a result of PKK terrorist actions;

Supports the government of Turkey' s efforts to combat terrorism

Notes the deteriorating situation in Turkey in regard to CSCE commitments to free speech, association, and movement and the right to form non-violent political parties;

Calls upon Turkey to release all prisoners currently detained solely for non-violent expression of their views;

Calls upon the President of the CSCE Parliamentary Assembly to appoint and coordinate delegations to visit the region to examine the human rights situation in Southeast Turkey;

Calls upon the President of the CSCE Parliamentary Assembly to appoint a fact-finding delegation to examine the human rights situation in South East Turkey and to prepare a report based on their findings to be submitted to the Standing Committee and the Parliamentary Assembly.

(TÜRKİYE

Terörizmin her türlü şeklini telin ederek ve bu gibi terörizme karşı mücadele etmek ve bütün ülkelerdeki azınlıkların sorunlarına barışçıl çözümler getirebilmek için uluslararası işbirliğini vurgulayarak,

Türk Güvenlik Güçleri ve PKK teröristleri arasında giderek artan şiddetin binlerce kişinin hayatına mal olmasından ve güvenlik nedeni ile 1000' den fazla köyün boşaltılmış ve tahrip edilmiş olmasından duyulan endişeyi dile getirerek,

Türk Anayasa Mahkemesi'nin Kürt yanlısı DEP partisinin kapatılması ve usullere uygun olarak seçilmiş 13 TBMM üyesinin sözlü ve / veya yazılı açıklamalarının içeriği nedeniyle parlamenter statülerinin düşürülmesi yolunda karar aldığı hatırlatılarak,

Savcıların, haklarında kesin suçlama yapılmaksızın 3 Mart 1994 tarihinden beri hapiste bulunan Ahmet Türk, Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Sırrı Sakık; 1 Temmuz tarihinde gözaltına alınan Sedat Yurttaş ve Selim Sadak; ve Avrupa ülkelerine sığınmış olan milletvekilleri Remzi Kartal, Mahmut Kılınç, Naif Güneş, Nizamettin Toğuç, Ali Yiğit ve Zübeyir Aydar da dahil olmak üzere 13 parlamenterin hepsi hakkında ölüm cezası istediğini kaydederek,

1990 AGİK Kopenhag Belgesinde, üye devletlerin ifade özgürlüğü, barışçıl örgütlenme hakkı ve bireylerin ve grupların kendi siyasi partilerini kurmak veya diğer kamusal örgütlere katılmak hakkına saygılı olmak ve söz konusu birey ve kuruluşlara kanun önünde eşit rekabet imkanı sağlayan gerekli hukuki garantilerin verilmesine ilişkin taahhütlerin teyit edildiğini hatırlatarak,

Her türlü terörist eylemi kınayarak ve PKK terörist eylemleri nedeniyle yitirilen yaşamlardan duyulan endişe ve üzüntüyü ifadeyle,

TC Hükümetinin terörle mücadele çabalarını destekleyerek,

İfade, örgütlenme ve hareket özgürlüğü ile şiddet yanlısı olmayan siyasi parti kurmak hakkına ilişkin AGİK taahhütleri konusunda Türkiye' de durumunun kötüye gittiğini kaydederek,

Türkiye'yi sırf şiddete dayanmayan görüşlerini ifade ettikleri gerekçesiyle halen gözaltında bulunan tüm tutukluları serbest bırakmaya davet eder,

AGİK Parlamenter Meclisi Başkanı'nı, Türkiye'nin güneydoğu bölgesindeki insan hakları durumunu incelemek üzere bölgeyi ziyaret edecek heyetleri tayin ve koordine etmeye davet eder,

AGİK Parlamenter Meclisi Başkanı'nı Türkiye'nin güneydoğu bölgesindeki insan hakları durumunu incelemek, bulgularına dayanarak bir rapor hazırlamak ve Daimi Komite ile Parlamenter Meclise sunmak üzere bir fact-finding mission heyeti tayin etmeye davet eder.)

Hollandalı Maarten van Traa aşağıdaki karar tasarısını sunmuştur:

TURKEY

The CSCE Parliamentary Assembly,

Calls upon the CSCE to consider dispatching an expert or monitoring mission to Turkey, to be developed in the framework of the so-called Moscow mechanism'

(TÜRKİYE

AGİK Parlamenter Asamblesi

AGİT'i Türkiye'ye Moskova Mekanizması çerçevesinde bir uzman veya izleme misyonu göndermeye çağırır.)

Bu karar tasarıları İnsan Hakları Komitesinde oylanarak kabul edildi. Bu karar tasarıları Nihai Belgenin Demokrasi, İnsan Hakları ve İnsani Sorunlar Bölümünün 55-71 maddelerini oluşturmuştur. Karar tasarılarının Genel Kurul'da görüşülmesi sırasında heyetimiz kararın kabul edilemez nitelikte olduğunu ve 55-71 sayılı paragrafların çıkarılması gerektiğini ifadeyle tekrar oylatmıştır. Meskur kararda, Türkiye'ye muhtelif misyonların gönderilmesinin öngörüldüğü, bunun Türkiye açısından kabul edilemez bir durum yarattığı tarafımızdan ısrarla belirtilmişse de, karar olduğu gibi geçmiştir.

Bu konuda itirazımıza cevaben, konuşan raportör kararda bu şekilde ifade edilse dahi bunun Türkiye'ye aynı zamanda birkaç heyet gönderilmesi anlamına gelmeyeceğini, AGİT komisyonlarında konunun bu anlayışla ele alınacağını belirtmiştir.

Karar tasarısının oylaması sırasında paragraflar oy sayımı yapılmadan göz kararı ile kabul edilirken, 'şiddete dayanmayan görüşleri ifade ettikleri için hapsedilmiş bulunan bütün mahkumların serbest bırakılması' konusunda Türkiye'ye çağrıda bulunan 68 sayılı paragraf, raportörün ısrarı üzerine sayılarak onaylanmıştır. Söz konusu paragraf 272 ye karşı 137 oyla kabul edilmiştir. Türki Cumhuriyetler ve Rusya lehimize oy kullanmıştır.

Alınan karar tasarılarının kabul edilmesi üzerine Türk heyeti aşağıdaki basın bildirisini yayınlamıştır:

'AGİK Parlamenter Asamblesi, dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekilleri olayı ile Güneydoğu Anadolu' da insan hakları durumunu incelemek üzere Türkiye' ye heyet gönderilmesi için bir çoğunluk kararı almıştır.

Türk Parlamento heyeti, gerçekleri gözönünde tutmayan bu karara şiddetle karşı çıkmıştır.

Sözkonusu milletvekillerinin dokunulmazlıkları, görevlerinin yerine getirilmesi için parlamentoda söylediklerinden dolayı değil, bir ayrılıkçı ve terorist hareketi destekleyen veya kabullenen siyasi beyan ve eylemlerinden dolayı, yine parlamento tarafından kaldırılmış ve bir üye hakkındaki karar hariç, Anayasa Mahkemesi tarafından tasdik edilmiştir.

Türkiye' de ifade hürriyeti, siyasi parti kurma serbestliği ve bunlara tanınan güvenceler, kolaylıkla ileri düzeydeki demokrasilerdekiyle kıyaslanabilecek standartlara ulaşmıştır.

Türkiye' yi böyle bir kuruluşa bu şekilde teşhir etmeye çalışmak gülünç bir teşebbüstür.

Üyelerimiz bu kararları ve özellikle, hiçbir şekilde kabulü mümkün olmayan 60-71 numaralı paragraflardaki teklifleri yapanların, Türkiye'deki insan hakları durumu hakkında genellemeler yapacak yerde somut ve açık olmalarını istemişlerdir.

Bu sorularımıza açık cevaplar alınamamıştır. Aksine, Türkiye'deki siyasi faaliyet, Anayasal düzen ve Meclis düzeni hakkında ciddi şekilde eksik bilgilere sahip olunduğu görülmüştür.

Bu nedenlerle, özellikle bu son kararın yanlış bilgiye dayandığı, tarafsızlıktan yoksun bulunduğu, AGİK ruhuna ve belgelerine uygun olarak somut bir sorunun çözümünü amaçlamadığı sonucuna varılmıştır. Bu karar siyasi amaçlıdır ve bir ülkeyi haksız yere teşhir etmektedir.

Türk Parlamento heyeti, açık bir ülke olan Türkiye'ye herhangi bir kişi veya heyetin iyiniyetle gelip, istediği kimse ile görüşüp kanaat edinmesinin serbest olduğunu teyid etmekle birlikte, istişari mahiyette dahi olsa, bu tür heyetler gönderilmesini teklifini kabul etmesini Türkiye Büyük Millet Meclisine tavsiye etmeyecektir. '

Toplantılar sırasında, ABD delegasyonu Türkiye'ye insan hakları uygulamaları konusunda ağır eleştiriler yöneltmiştir. Oylamalarda ABD heyetinin Türkiye'ye yönelik olumsuz tavrı tüm Asamble üyelerini etkilemiştir.

DEP'li milletvekillerinden Remzi Kartal ve Zübeyir Haydar'ın Viyana'ya giderek muhtelif ülkelere mensup parlamenterlerle görüşmüşlerdir. Bu kişiler Parlamenter Asamble çalışmalarını izlemeye ilişkin resmi talepleri, yapılan büro toplantısında temsilcimiz Uluç Gürkan tarafından engellenmiştir.

Öte yandan, PKK bayrakları taşıyan 10-15 kişilik bir grup Kürt, toplantıların düzenlendiği Hofburg Sarayı bahçesinde bütün hafta süren gösteriler yapmışlardır. Göstericiler ayrıca, Avusturyalı bir milletvekilinin yardımıyla toplantı mahallinin girişinde görüşlerini tekrarlayan bir bildiri dağıtmıştır.